

Grėsmingos Indonezijos džiunglės neišgašdino jaunutės mokslininkės Birutės.

Ant saloje daug laiko praleidžiančios B.Galdikas nugaros – našlaitis orangutanų jauniklis.

B.Galdikas Borneo saloje įsikūrusi jau 38 metus

Artyn priplaukė keli vyrai, vienas jų Birutei prie gerklės prikišo peilį, norėjo įsitempti į savo katerį. Mokslininkė pačiuo ir iš glėbio nepaleido kartu plaukiantis studentas.

Grobikai, sulipe į mokslininkų valtį, juos įkaitais pralaukė dešimt valandų – šaukė, rėkė, mušė, liepė išvykti iš šalies.

„Labai išsigandau – bijojau, kad mūsų nesužeistų, nesuluošintų – nenukirstų rankos ar kojos. Žiūrėdami į akis jie išrėžė, kad manęs nenužudė tik dėl to, kad esu motina, turiu vaikų“, – širpias akimirks prisiminė mokslininkė.

Paleisdami grobikai prigrasino nesiskųsti policijai. Visus jų prašymus B.Galdikas išpildė, tačiau apie pagrobimą prasarė vietinio valdžios atstovo žmonai. Ši apie tai papasakojo situotiniui.

Birutei buvo paskirti du policininkai, kurie ją saugojo dieną ir naktį.

Su B.Galdikas vienoje valtyje tą naktį buvusios moteris ir studentas savanoris nebegrižo į Borneo. Mokslininkė dėl to iki šiol skauda širdį, nes tarp plaukusiųjų buvo viena studentė, ketinusi, kaip ir Birutė, Indonezijoje rinkti medžiagą disertacijai.

Po užpuolimo ir pati Birutė kuriam laikui buvo išvykusi iš salos.

Vienas mokslininkės grobikų buvo sulauktytas. Pareigūnai jį kurį laiką

stebėjo, po to sulaukė už kitą nusikalimą ir pasodino į kalėjimą.

„Borneo ir aplinkinėse salose kovotojams už gamtos išsaugojimą gresia daug pavojų. Prieš kelerius metus gretimose Sumatros saloje buvo nužudyti keli gamtosaugininkai“, – prisatarė mokslininkė.

Nepaisant pavojų, Indonezija ir jos gyventojai Birutei tapo artimi. Žmonės ten malonūs, šypsosi. Ilgą laiką Indonezijoje pavuosi mokslininkė taip pat ėmė daugiau šypsotis.

„Amerikiečiai gali šypsotis 15 sekundžių, o indoneziečiai – valandų valandas“, – teigė B.Galdikas.

Borneo sala mokslininkei brangi ir dėl asmeninių priežasčių. Čia ją aplankė nauja meilė. Po pirmojo vyro išdavystės Birutė sutiko vietinį Paką Bohapo.

Jau pirmosiomis pažinties akimirkomis moteris pajuto, kad šis vyras – įdomus, išsilavinęs. Jo senelis buvo vietos valdžios atstovas.

B.Galdikas jį pamilo, sukūrė šeimą ir susilaukė dviejų vaikų – sūnaus Fredo ir dukters Jane.

Atžalos motiną palaiko ir padeda, tačiau nė vienas neketina pasekti jos

Jauniausias B.Galdikas sūnus Fredas – filmų prodiuseris. Jis taip pat myli gyvūnus.

pėdomis. Jane Kanadoje, Vankuverio universitete, studijuoja psichologiją, o Fredas tapo kino filmų prodiuseriu.

„Vaikai matė, kiek man kainavo meilė orangutanams. Jie iki šiol baiminasi dėl mano gyvybės. Jie matė mane pavargusią, sumuštą, išlaisvintą iš grobikų“, – atžalų pasirinkimą nesėkti jos pėdomis teisinga motina.

Septyneriais metais už B.Galdikas jaunesnis ant-rasis jos vyras – ūkininkas. Jis augina ryžius, medžioja laukines kiaules. Jis palaiko žmoną, padeda jai šerti orangutanus.

Pakas žmonai malonus, ją gerbia. Tačiau jam labai svarbi giminė, todėl jis nesutiktų gyventi kur nors kitur. Įkalbėti vyrą nuvykti į Ameriką Birutei pavyko tikta po 18 santuokos metų.

Indonezijoje B.Galdikas praleidžia pusę metų, o kitą pusę keliauja, skaito paskaitas prestižiniuose pasaulio universitetuose.

Prieš savaitę mokslininkė trečią kartą svečiavosi Lietuvoje. Šįkart ją atlydėjo sūnus Fredas.

Lietuvoje B.Galdikas dalyvavo tarptautinėje konferencijoje „Žalioji energija – iš gamtos imame, gamtai atiduodame“. Ji skaitė pranešimą „Palmių aliejaus naudojimas biokuro gamybai – grėsmė atogrąžų miškams“.

B.Galdikas siekia, kad studentai iš Lietuvos galėtų nuvykti į Indoneziją tyrinėti orangutanų gyvenimą.

Ji norėtų savo patirtį perduoti jaunesiems Lietuvos antropologams. Gal atsirastų jaunas žmogus, kuris ateityje pratęstų mokslininkės darbą.

B.Galdikas yra įsteigusi tris fondus, kurie renka lėšas orangutanų ir gamtos apsaugai.

Gyvendama už Atlanto B.Galdikas turėjo garsius mokytojus ir tęsia jų darbus. Viena jų – lietuvių kilmės Kalifornijos universiteto profesorė antropologė ir archeologė Marija Gimbutienė. Kitas – britų kilmės antropologijos profesorius iš Kenijos Louisas Leakey.

Leakey angelai – taip vadinamos trys moterys, šio profesoriaus paskatintos ir pasiūstos tirti beždžionių gyvenimą ir įvairius kraštus.

Šimpanzių gyvenimą Afrikoje tyrinėjo anglė Jane Goodall, gorilų – amerikietė Diana Fossey.

Trečiasis Leakey angelas – orangutanų gyvenimą paskyrusi B.Galdikas.

J.Goodall ir D.Fossey buvo geros lietuvių kilmės mokslininkės draugės. Prieš 24 metus pasaulį sukretė

Kodėl nyksta beždžionės

- Gorilos, orangutanai ir šimpanzės sparčiai nyksta dėl jų gyvenamosios aplinkos naikinimo, brakonieravimo, piletinių karų ir kitų priežasčių, pavyzdžiui, medžiavimo mėsai.
- Beždžionių mėsą valgo Afrikos ir Pietryčių Azijos gyventojai.
- Patiekalai iš beždžionių mėsos populiarūs ir Didžiojoje Britanijoje. Šimpanzių gyvenimo tyrinėtoja britė Jane Goodall piktinasi, kad šimpanzių mėsos, vadinamos Kongo patiekalu, galima užsisakyti Londono restoranuose.

žinia apie tragišką D.Fossey žūtį – mokslininkę nužudė brakonierius.

„Su Jane pastarąjį kartą matėmės praėjusiais metais. Ji dirba Afrikoje, aš – Azijoje. Nors susitinkame nedažnai, mes – kaip seserys, mus sieja bendra veikla“, – aiškino B.Galdikas.

Lietuvių kilmės antropologei teko pažinti ir daugiau garsių žmonių, ne tik mokslininkų.

Prieš dešimtmetį Borneo džiunglės, kur įkurtas B.Galdikas gyvūnų globos centras, buvo atvykusi filmuoti Holivudo aktorė Julia Roberts.

Ją skalbiančią atidžiai stebėjo orangutanų patelė – mėgdžio aktorės veiksmus. Kitą kartą susitikimas su orangutanu vos nesibaigė tragiškai. Patinas stvėrė J.Roberts už gerklės ir paleido tik išgašdintas jos kolegu.

„Net aš neinu artyn prie orangutanų patinų. Iš jų glėbio išsivaduoti nelengva. Kartą vieną savanorę patinas pralaukė apsikabinęs 20 minučių“, – pasakojo B.Galdikas.

Kai buvo kuriamas filmas su J.Roberts, džiunglėse prasidėjo dideli gaisrai. Aktorei teko skubiai išvykti.

Dėl sausros ir nuolatinių gaisrų buvo atšauktas dar vienas įdomus projektas – vaidybinio filmo apie B.Galdikas gyvenimą kūrimas.

Filmo scenarijus buvo sukurtas pagal mokslininkės autobiografinę knygą, o ją pačią būtų vaidinusi amerikietė aktorė Marisa Tomei.

Kai gaisrai liovėsi, netikėtai mirė filmo prodiuseris, todėl kino juosta iki šiol nesukurta.

Nuotr. iš asmeninio albumo